

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Hof van Holland, Woenderskamp en Broodkorf, gemeente Nijmegen

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

24 februari 2017 / projectnummer: 3185

1. Advies

Inleiding

De gemeente Nijmegen wil de deelgebieden Hof van Holland, Woenderskamp en Broodkorf van de stadsuitbreidingslocatie Waalsprong definitief invullen. Deze gebieden worden ontwikkeld voor verschillende voorzieningen zoals woningen, infrastructuur, kantoren en voorzieningen zoals winkels en scholen. Deze ontwikkelingen worden vastgelegd in bestemmingsplannen. Voor de besluitvorming daarover wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld.

Achtergrond

Bij aanvang van de ontwikkeling van de Waalsprong is in 2003 al een MER opgesteld voor de gehele stadsontwikkeling. Gezien de jarenlange realisatietijd van deze omvangrijke stadsuitbreiding zijn niet alle ontwikkelingen geheel vastgelegd in het plan uit 2003. De gemeente heeft daarom nu nieuwe bestemmingsplannen voor de drie deelgebieden en een actualisatie van het MER opgesteld.

Actualisatietoets en milieueffectrapport

In een actualisatietoets voorafgaand aan het MER heeft de gemeente onderzocht *of en op welke punten* een actualisatie van de milieueffecten van het MER Waalsprong uit 2003 moest plaatsvinden.¹ Conclusie was dat actualisatie van het MER moest plaatsvinden voor de effecten op natuur, cultuurhistorie en archeologie. Voor natuur vanwege verandering in wet- en regelgeving, voor cultuurhistorie omdat nieuwe informatie bekend is en voor archeologie omdat de nieuwe alternatieven meer grondverzet kunnen betekenen.

Het onderzoek is uitgevoerd in het nu voorliggende Milieueffectrapport Hof van Holland, Woenderskamp en Broodkorf (7 december 2016). De gemeenteraad van Nijmegen heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie')² gevraagd het MER en de actualisatietoets te toetsen. In dit advies spreekt de Commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van de milieu-informatie.

Advies Commissie

De Commissie concludeert dat het MER de relevante milieu-informatie bevat om een besluit te kunnen nemen over de bestemmingsplannen Hof van Holland, Woenderskamp en Broodkorf.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel nader toe en geeft ze aanbevelingen voor de besluitvorming over de bestemmingsplannen.

---

¹ In 2007 heeft de gemeente een aanvulling op het MER uit 2003 opgesteld daar waar wordt gesproken over het MER Waalsprong wordt bedoeld op de informatie uit beide documenten uit 2003 en 2007.

² De samenstelling en werkwijze van de werkgroep van de Commissie m.e.r. en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt via de website van de Commissie. Ga naar www.commissiemer.nl en vul projectnummer [3185](#) in het zoekvak in.

2. Toelichting op het oordeel en aandachtspunten voor de besluitvorming

In dit hoofdstuk geeft de Commissie een toelichting op haar oordeel. Zij gaat daarbij in op de dijkversterking en geeft aanbevelingen voor de m.e.r.-procedure die daarvoor zal worden doorlopen. Verder gaat de Commissie in op de bandbreedte aan milieueffecten uit het MER Waalsprong ten opzichte van het geactualiseerde MER. Zij gaat in op de onderzoeken voor natuur en cultuurhistorie en de effecten van de stadsuitbreiding op de waarden van Fort Beneden Lent. De benoemde leemten in kennis uit het MER, voor archeologie en water worden toegelicht in dit advies. De Commissie wil met de aanbevelingen en adviezen in dit hoofdstuk een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de (vervolg)besluitvorming.

2.1 Aanleiding en achtergrond van de actualisatie van het MER

Aanleiding om het MER Waalsprong te actualiseren is de overweging om in de nieuwe plannen bouwactiviteiten binnen de beschermingszone van de dijk toe te staan. Dit heeft consequenties voor de deelgebieden Hof van Holland en Woenderskamp. De stedelijke ontwikkeling kunnen de functie van de dijk als waterkering beïnvloeden. Verdere wijzigingen in de plannen worden niet doorgevoerd. Aanpassing van de verkeersstructuur of omvang van het aantal woningen en voorzieningen is niet aan de orde.³

Het MER beschrijft twee nieuwe alternatieven voor de stedelijke ontwikkeling, een Klimaatdijk en een Dijkpark. Het voorkeursalternatief is uitgewerkt in de vorm van een combinatiealternatief waarbij de voordelen van deze twee alternatieven zoveel mogelijk zijn gecombineerd.

2.2 Uitkomsten actualisatietoets

De Commissie concludeert dat de actualisatietoets goed en volledig is uitgevoerd. De conclusie dat als gevolg van de bouwactiviteiten binnen de beschermingszone van de dijk actueel onderzoek moet worden gedaan naar natuur, cultuurhistorie en archeologie wordt goed onderbouwd. De conclusie is dat de bandbreedte van de milieueffecten zoals beschreven in het MER Waalsprong niet wijzigt voor de overige aspecten die in dat MER zijn onderzocht. De Commissie kan instemmen met deze conclusie. Zij merkt wel op dat inzicht in de bandbreedte niet wordt gegeven in de actualisatietoets en het MER. Op basis van de gegevens uit het bestemmingsplan en het MER Waalsprong kan de conclusie wel worden onderbouwd. De Commissie merkt op dat het MER en de actualisatietoets nauwelijks inzicht geven in de huidige situatie en de effecten als gevolg van reeds gerealiseerde stadsuitbreiding Waalsprong. Deze informatie kan een goed inzicht geven in de daadwerkelijke milieueffecten ten opzichte van de voorspelde milieueffecten. En dat kan ook basis bieden voor toelichting of verantwoording van wijziging in de plannen.

---

³ Aantallen woningen, voorzieningen en verkeerscijfers blijven binnen de bandbreedte zoals deze in het MER Waalsprong in 2003 en 2007 zijn onderzocht.

2.3 Conclusies MER

In het MER wordt geconcludeerd dat de effecten op natuur en water niet veranderen ten opzichte van de effecten uit het MER Waalsprong. Voor cultuurhistorische en archeologische waarden is de effectbeschrijving wel enigszins aangepast. De nieuwe plannen zorgen voor meer ophogingen, grondverzet en bebouwing en dit leidt tot negatieve effecten op deze waarden. Voor cultuurhistorie leidt dit tot een negatief effect op de aanwezige cultuurhistorische waarden en landschappen, omdat dit gebied wordt bebouwd. En voor archeologie leiden het grondverzet en de bouwactiviteiten tot een groter risico op aantasting van archeologische vindplaatsen.

Tijdens het locatiebezoek heeft de gemeente een overzichtstabel van de effecten van de alternatieven gepresenteerd. De Commissie adviseert deze tabel te betrekken bij de besluitvorming over het bestemmingsplan (zie tabel 1).

Overzicht effecten				
	belangrijkste oorzaak effecten	klimaatdijk	dijkpark	combinatie-alternatief
woningen in dijkzone		ca. 900	ca. 500-600	ca. 700
natuur	vernietiging en verstoring rust-, verblijf- en groeiplaatsen	-- [groter opp. in dijkzone]	-	-
cultuurhistorie	aantasting cultuur-landschap	-- [grotere aantasting, ook van dijk]	-	-
archeologie	ophoging, grondverzet	-- [grotere ingrepen]	-	-
water	(faciliterend)	0	0	0

Tabel 1: overzicht effecten MER Hof van Holland, Woenderskamp en Broodkorf (gemeente Nijmegen)

De Commissie concludeert dat de beschrijving van de milieueffecten op de aspecten natuur, cultuurhistorie, archeologie en water voldoende is uitgewerkt. Voor besluitvorming over de bestemmingsplannen geeft zij in de onderstaande paragrafen aanbevelingen mee.

2.4 Cultuurhistorische waarden Fort Beneden Lent

Voor de effecten op cultuurhistorie en natuur als gevolg van een extra ingang van het fort wordt verwezen naar vervolgonderzoek. De Commissie merkt op dat dit terecht is, omdat in het bestemmingsplan geen besluit wordt genomen over deze extra ingang.

De Commissie constateert dat in het MER de effecten op cultuurhistorische elementen terecht negatief worden gescoord. Zij merkt wel op dat de negatieve scores specifiek zouden kunnen worden onderbouwd en toegelicht. De drie varianten zijn gekozen op basis van twee dijktypen (Klimaatdijk, Dijkpark en een combinatie) waarbij is gekeken naar de impact van deze varianten op het cultuurlandschap, maar minder scherp naar de ruimtelijke relatie tot het Rijksmonument Fort Beneden Lent. De effecten worden per dijktrajecten beschreven. Voor traject 4 wordt ingegaan op de effecten op het gaaf bewaard gebleven ensemble van cultuurlandschap, fort, boerderijen en perenboomgaard, maar voor de aanliggende trajecten 3 en 5 wordt niet ingegaan op deze relatie en de effecten op dit ensemble. In zienswijzen wordt hier ook nadere aandacht voor gevraagd. In het MER wordt erg algemeen verhaald over de 'fysieke en beleefde kwaliteit van het cultuurlandschap' en dat zou volgens insprekers specifiek gesteld moeten worden in termen van de relatie van bebouwing tot het bewaard gebleven ensemble.

Eén van de negatieve effecten op de cultuurhistorische waarde van het fort waar de insprekers op wijzen is het voornemen om een extra ingang aan de noordzijde te maken. Deze extra ingang moet een toegang tot het fort bieden vanuit de stedelijke ontwikkeling. Deze toegang wordt volgens de Commissie terecht negatief beoordeeld. Deze ingreep is echter geen onderdeel van het besluit over het bestemmingsplan en zal in vervolgonderzoek nader moeten worden onderzocht en beoordeeld.

De Commissie adviseert om bij de besluitvorming over het bestemmingsplan aan te geven hoe de besluitvorming over de extra aansluiting van het fort zal plaatsvinden. De Commissie adviseert bij de besluitvorming voor de extra ontsluiting van het fort nader te onderzoek te doen naar de effecten op cultuurhistorie.

2.5 Natuurwaarden in het gebied

In de effectbeschrijving natuur wordt geconstateerd dat ontheffingen op grond van de soortbescherming uit de Wet Natuurbescherming verkregen dienen te worden. Op enkele locaties in het zuidelijk deel van het plangebied betreft dit 'vaste rust- en verblijfplaatsen' van vogels, met name voor de Buizerd en Blauwe reiger.

De Commissie constateert dat in het Voorkeursalternatief niet is aangegeven wat de flexibiliteit en ruimte is om het plan aan te passen in het geval een ontheffing voor één of meerdere soorten niet wordt verkregen. De Commissie signaleert dat een knelpunt met betrekking tot de ontheffing mogelijk kan optreden bij de uitvoering van een extra ingang aan de noordzijde van Fort Beneden Lent. De besluitvorming over deze ingang wordt niet vastgelegd in het bestemmingsplan (zoals ook in de paragraaf 2.4 over cultuurhistorie toegelicht), maar zal op een later moment en in een ander besluit worden vastgelegd.

De Commissie adviseert om bij de besluitvorming over de extra toegang tot het fort nader onderzoek te doen naar de 'vaste rust- en verblijfplaatsen' van de Blauwe reiger en aan te geven of een ontheffingen op grond van de soortbescherming uit de Wet Natuurbescherming kan worden verkregen. De Commissie adviseert bij het nu voorliggende besluit aan te geven wat de flexibiliteit en ruimte is voor aanpassing van het plan op de onderdelen die samenhangen met de extra toegang tot het fort.

2.6 Leemte in kennis archeologie

De Commissie constateert dat (in hoofdstuk 7 van het MER) deze leemte in kennis terecht is benoemd. En hier wordt ook op een correcte wijze inventariserend en waarderend archeologische vervolgonderzoek aan gekoppeld.

De kans is groot dat nieuwe archeologische vondsten in het gebied worden gedaan. In het voorkeursalternatief is hier al rekening mee gehouden. Het archeologische categorie 2 gebied dat zich in dijktraject 3, 4 en 5 bevindt wordt zoveel mogelijk ontzien, door daar de klimaatdijk niet toe te passen en beperkt ofwel niet te bebouwen.

De Commissie constateert dat het bestemmingsplan voldoende flexibiliteit biedt om archeologische vondsten nader in te passen in de bouwplannen.

2.7 Leemte in kennis water

Tijdens het locatiebezoek van de Commissie aan het plangebied is duidelijk aangegeven dat de plannen in samenwerking met het waterschap worden uitgewerkt. In de plannen van woningbouwontwikkeling wordt rekening gehouden met de aanpassingen aan de dijk. Het waterschap zal in de toekomst de plannen van de gemeente Nijmegen als uitgangspunt meenemen bij het opstellen van de plannen voor de dijk. Het waterschap heeft aangegeven voor dit plan een separate m.e.r.-procedure te doorlopen.

De Commissie adviseert bij de plannen voor de dijkversterking nader onderzoek te doen naar de gesignaleerde kennisleemte in de watereffecten. Omdat de plannen van de stedelijke ontwikkeling rekening houden met de dijkversterking is hier ook ruimte voor verschillende alternatieven en inpassingsmaatregelen. De Commissie wijst erop dat deze flexibiliteit noodzakelijk is omdat de gesignaleerde kennisleemte voor water ingrijpende impact kan hebben. Maatregelen vanwege negatieve effecten op water en grondwater kunnen kostenverhogend zijn en ook ruimtelijk ingrijpen. De Commissie adviseert hier in het MER voor de dijkversterking nader onderzoek naar te doen.

2.8 Aandachtspunten bij de uitwerking van de bestemmingsplannen

Verkeerssituatie nabij scholen

In de parkeerbalans bij het bestemmingsplan wordt niet ingegaan op het 'halen en brengen' bij scholen. Dit onderwerp zal niet onderscheidend zijn in de beschreven alternatieven. Het kan wel een punt van voortschrijdend inzicht zijn ten opzichte van de oorspronkelijke plannen voor de Waalsprong.

De Commissie beveelt aan om in de uitwerking van de bestemmingsplannen rekening te houden met de verkeers(veiligheids)situatie rondom scholen.

Trillingen

Het MER besteedt geen aandacht aan trillingen door treinverkeer. In de ontwerp bestemmingsplannen Woensderskamp en Hof van Holland wordt wel gemeld dat er nader onderzoek

plaatsvindt naar trillinghinder (en schade) bij nieuwbouwwoningen dichtbij het spoor.⁴ Indien maatregelen getroffen moeten worden zullen deze pas, volgens de bestemmingsplannen, bij de omgevingsvergunningen voor het bouwen worden meegenomen.

De Commissie adviseert de uitkomsten uit het onderzoek naar trillingen te betrekken bij de besluitvorming over de bestemmingsplannen. Geef aan of maatregelen in/bij de woningen mogelijke zijn en/of ze voldoende effectief zijn.

Geluidsoverlast van schoolpleinen

De Commissie signaleert dat de hoge geluidemissie die kinderen kunnen opwekken op schoolpleinen een algemeen knelpunt in de omgeving van basisscholen is. Door in de bestemmingsplannen alleen uit te gaan van het hanteren van richtafstanden uit de VNG brochure wordt deze problematiek vaak onderschat. Praktijksituaties leiden tot zeer veel hinder omdat er in de ruimtelijke onderbouwing van het bestemmingsplan geen of weinig aandacht wordt besteed aan het voorkomen van hinder.

De Commissie beveelt aan om in de bestemmingsplannen aandacht te schenken aan het voorkomen van deze problematiek (door schoolpleinen niet te omsluiten door woonbebouwing, meervoudige geluidreflecties te voorkomen en voldoende afstand te houden tot woningen). Achteraf treffen van (ruimtelijke) maatregelen is meestal niet goed mogelijk.

---

⁴ De Commissie heeft vernomen dat dit onderzoek inmiddels is gestart.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: college van burgemeester en wethouders van Nijmegen

Bevoegd gezag: gemeenteraad van Nijmegen

Besluit: vaststellen of wijzigen van een bestemmingsplan

Categorie Besluit m.e.r.: D03.2, D11.2

Activiteit: ontwikkeling van de stadsuitbreidingen Hof van Holland, Woenderskamp en Broodkorf in het gebied van de Waalsprong in Nijmegen.

Procedurele gegevens:

Aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 14 november 2016

Kennisgeving MER: 22 december 2016

Ter inzage legging MER: 22 december 2016 t/m 1 februari 2017

Toetsingsadvies uitgebracht: 24 februari 2017

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dhr. drs. S. Dirksen

mw. dr. F.L. Hooimeijer

dhr. ir. J.A. Huizer

dhr. ing. P.A. Kroeze

dhr. drs. R. Meeuwssen (secretaris)

dhr. ir. J.H. van der Vlist (voorzitter)

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie: <http://www.commissiemer.nl/advisering/watbiedtdecommissie>

Betrokken documenten:

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiener.nl projectnummer [3185](#) in te vullen in het zoekvak.

De Commissie heeft kennis genomen van 11 zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 9 februari van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Zij heeft deze, voor zover relevant voor m.e.r., in haar advies verwerkt.

Bezoekadres

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

Postadres

Postbus 2345
3500 GH Utrecht

t 030-2347666

e mer@eia.nl

w commissiemer.nl

